15/09/2022

Αφιέρωμα στον Άγιο Βησσαρίωνα, επίσκοπο Λαρίσης

/ Ορθόδοξες Προβολές

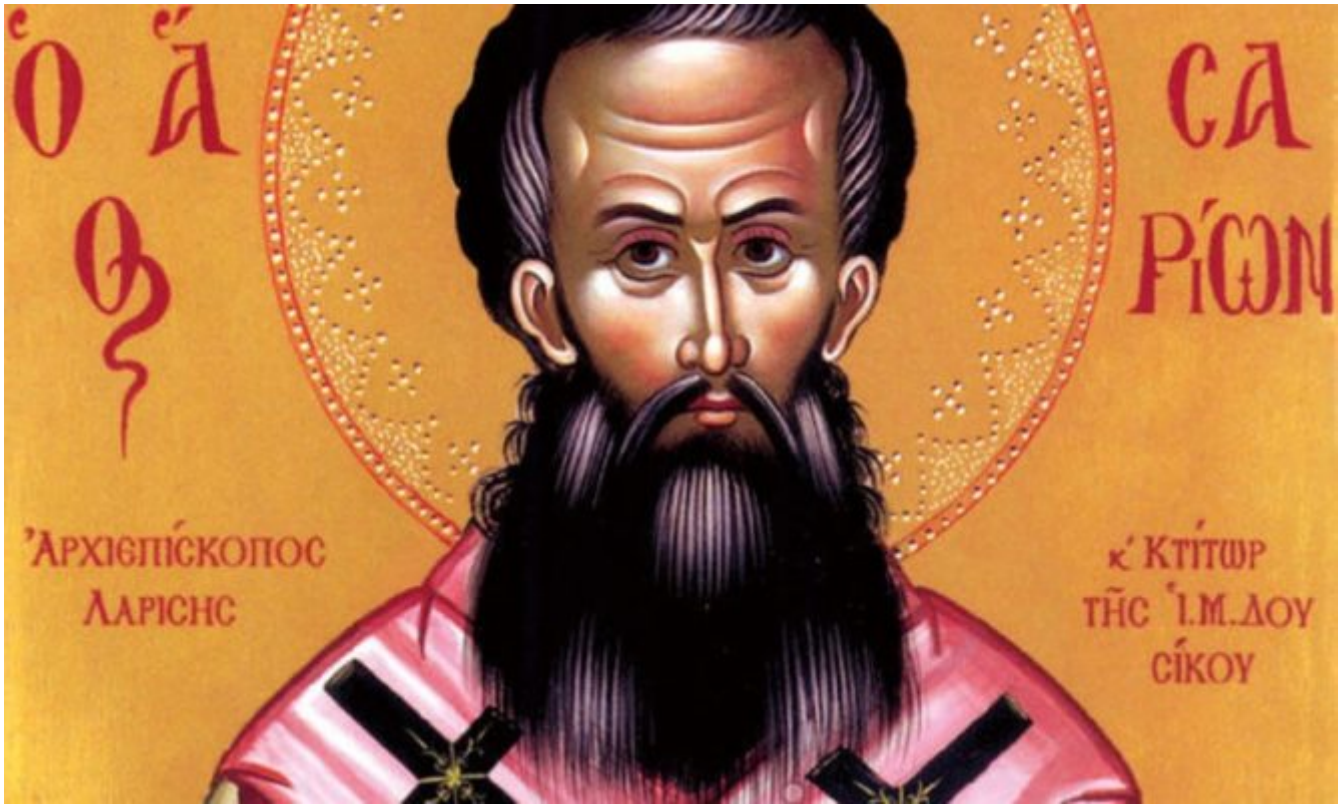

Ο Άγιος Βησσαρίων Μητροπολίτης Λαρίσης (1520-1540) ήταν μία χαρισματική προσωπικότητα, με αγιότητα βίου και τεράστιο πνευματικό, φιλανθρωπικό και κοινωνικό έργο, ειδικά στην περιοχή των Τρικάλων απ' όπου καταγόταν.

Από την Ορθόδοξη Εκκλησία υμνείται ως «Λαρίσης υπέρμαχος και Θεσσαλίας απάσης φρουρός και όντως προστάτης, Ελλάδος τε καύχημα και της Ηπείρου άκουσμα και το της Τρίκκης τείχισμα».

Ο Άγιος Βησσαρίων γεννήθηκε στην Πόρτα Παναγιά Τρικάλων το **1490 μ.Χ**., λίγα χρόνια μετά την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως από τους Τούρκους και στις **15 Σεπτεμβρίου 1540 μ.Χ**., ημέρα Δευτέρα παρέδωσε την αγίαν ψυχήν του εις χείρας Θεού, υμνούμενος από τότε ως Άγιος και Θαυματουργός.

Οι ασθένειες που κατ’ εξοχήν θεραπεύει ο Άγιος Βησσαρίων είναι η δυσεντερία, η ευλογιά, η οστρακιά και προπαντός η πανούκλα. Γιατρεύει και αρρώστιες ζώων, φονεύει ακρίδες, καταπαύει την τρικυμία της θάλασσας, συντελεί στην εφορεία της γης.

Η μνήμη του εορτάζεται στις **15 Σεπτεμβρίου** από τους πιστούς σε ολόκληρη τη Θεσσαλία, και με ιδιαίτερη ευλάβεια και μεγαλοπρέπεια, στη Μονή του, στην Πύλη, στην Καλαμπάκα και στα Τρίκαλα όπου λιτανεύεται η τιμία κάρα του πανηγυρικά την Κυριακή της Σαμαρείτιδος.

Ο πρώτος ναός του Αγίου στη Λάρισα κρυφά από τα βλέμματα των Τούρκων

Η Λάρισα τιμά ιδιαιτέρως τη μνήμη του Αγίου Βησσαρίωνα και μάλιστα η πρώτη, ιστορικά τεκμηριωμένη, παρουσία ναού του αγίου εντοπίζεται στην πόλη **το 1794**,

όταν ο μητροπολίτης Λαρίσης Διονύσιος Καλλιάρχης, ανήγειρε την ομώνυμη βασιλική του Αγ. Αχιλλίου.

Ο πρώτος ναός της Λάρισας, ο αφιερωμένος στον άγιο Βησσαρίωνα, είχε ζωή εκατό περίπου χρόνων. Όταν γκρεμίστηκε για την ανέργεση του Μητροπολιτικού ναού υπήρξε ένας άλλος ναΐσκος του Αγ. Βησσαρίωνος στον κήπο των Ανακτόρων.

Ιδιαίτερη αναφορά στην ιστορία του ναού με φωτογραφίες που διασώζονται κάνει ο ιστορικός Νικόλαος Παπαθεοδώρου.

Σύμφωνα με τον Λαρισαίο ιστορικό Επαμειμώνδα Φαρμακίδη και σε κάποιο άλλο σημείο της πόλης, είχε αρχίσει από τα τελευταία ακόμα χρόνια της τουρκοκρατίας (πριν από το 1870), να λατρεύεται μακριά από τα βλέμματα των Τούρκων, ο Άγιος Βησσαρίων. Ήταν στον χώρο του σημερινού **Δημοτικού Ωδείου στο κέντρο της πόλης**. Σύμφωνα με ευρέως διαδεδομένη προφορική παράδοση, υπήρχε στο σημείο αυτό πολύ πριν από την απελευθέρωση του 1881 μεγάλη κατοικία που ανήκε στη Νουριέ χανούμ, στενή συγγενή του Αλή πασά και κρυπτοχριστιανή. Αυτή επέτρεψε στο υπηρετικό προσωπικό, που ήταν χριστιανοί να μετατρέψουν ένα από τα δωμάτια όπου στεγάζονταν οι βοηθητικοί χώροι του σπιτιού, σε πρόχειρη εκκλησία. Στο μέσον του δωματίου είχαν τοποθετήσει μια παλιά εικόνα του αγίου Βησσαρίωνος και οι χριστιανοί της περιοχής προσέρχονταν κρυφά να ανάψουν λαμπάδα και να προσκυνήσουν την εικόνα του.

Μετά τον θάνατο της Νουριέ χανούμ το αρχοντικό περιήλθε στην κατοχή του ανεψιού της Χουσνή μπέη, ο οποίος το προσέφερε ευγενικά στον βασιλέα Γεώργιο, όταν επισκέφθηκε για πρώτη φορά τη Λάρισα το 1881. Ο **Γεώργιος Α΄**,

χρησιμοποιούσε το κτίριο κάθε φορά που επισκεπτόταν τη Λάρισα για να παρακολουθεί τα ετήσια γυμνάσια του ελληνικού στρατού.

Με προτροπή του Γεωργίου Α΄, η σύζυγός του **βασίλισσα Όλγα**, Ρωσίδα στην καταγωγή, αποφάσισε **το 1898** να ανεγείρει στον χώρο όπου υπήρχαν τα δωμάτια του προσωπικού, ναό μικρών διαστάσεων. Ο ναός αυτός ουσιαστικά αποτελούσε το παρεκκλήσιο των ανακτόρων. Εμπλουτίσθηκε με τις εικόνες και τα άλλα ιερά κειμήλια του παρεκκλησίου του αγίου Βησσαρίωνος που υπήρχε στη βασιλική του αγίου Αχιλλίου και ο οποίος είχε πρόσφατα κατεδαφισθεί. Αρχιτεκτονικά ήταν μονόχωρη σταυροειδής κατασκευή με τρούλο και αρκετά ψηλή για τις διαστάσεις της. Η τοιχοποιία του αρχικά ήταν από πελεκημένη πέτρα, αλλά το 1918 καλύφθηκε με επίχρισμα.

Μετά τη δολοφονία του Γεωργίου Α΄ το 1913, ο χώρος των παλαιών ανακτόρων περιήλθε στην κατοχή του γιου του, πρίγκιπα Νικολάου, ο οποίος τον πούλησε το 1916 τον Δήμο.

Το 1918 κατεδαφίσθηκε το ανάκτορο και διαμορφώθηκε μια μεγάλη αυλή με κήπους, αλλά ο ναός του αγίου Βησσαρίωνος διατηρήθηκε και όπως αναφέρθηκε, ανακαινίσθηκε από τον Λαρισαίο εστιάτορα Κωνσταντίνο Νατάκια. Έτσι ο μικρός αυτός ναός περιήλθε στην κατοχή των Λαρισαίων και αποδόθηκε στη χρήση των πιστών της περιοχής.

Όμως ο καταστρεπτικός για την πόλη μας σεισμός της **1ης Μαρτίου του 1941** τραυμάτισε ανεπανόρθωτα το εκκλησάκι του Αγίου Βησσαρίωνος. Αναγκαστικά κατεδαφίσθηκε και στη θέση του στήθηκε προσωρινά το ξύλινο παράπηγμα.

Η παράγκα του ναού αναγνωρίζεται στο κέντρο της εικόνας. Ήταν μονόχωρος δρομικός, οι τοίχοι ξύλινοι και η χαμηλή του στέγη δίρριχτη, σκεπασμένη με κεραμίδια. Όλη η κατασκευή ήταν πρόχειρη και είχε σαν σκοπό να εξυπηρετήσει τις άμεσες θρησκευτικές ανάγκες των περιοίκων. ο ναός του Αγίου Βησσαρίωνα πήρε τη σημερινή του μορφή το 1955, με πρωτοβουλία δύο Λαρισαίων Τα επίσημα εγκαίνια του ναού αυτού έγιναν στις 13 Οκτωβρίου 1957. Το 1961 κοσμήθηκε εσωτερικά με αγιογραφίες του Αγήνορα Αστεριάδη και των μαθητών του και σήμερα έχει καταστεί ένα σημαντικό μνημείο νεώτερης τέχνης.

Ο Άγιος Βησσαρίων έσωσε τη Λευκάδα και την Φιλιππιάδα απο την πανώλη

Ο Άγιος Βησσαρίων καθιερώθηκε ως ο πολιούχος της **Φιλιππιάδος** μετά από μία μια περίοδο δεκατεσσάρων μηνών, όπου η τρομερή πανώλης νόσος ενέσκηψε στην πόλη της Φιλιππιάδος επιφέροντας τον θάνατο σε περίπου τρεις χιλιάδες

ανθρώπινες ψυχές.

Η πόλη και η ευρύτερη περιοχή απαλλάχτηκε οριστικά από τον φοβερό λοιμό της πανώλους, όταν μετά από πρόσκληση των τοπικών αρχών, οθωμανικών και εκκλησιαστικών, έφθασε στην Φιλιππιάδα η ιερά και χαριτόβρυτος κάρα του αγίου Βησσαρίωνος, επισκόπου Λαρίσης του θαυματουργού, του και κτήτορος της Ιεράς Μονής Δουσίκου Πύλης Τρικάλων.

Ο Ιερός Ναός του Αγίου Βησσαρίωνα κτίστηκε **τον 19ο αιώνα** και εντυπωσιάζει με το περίτεχνο κωδωνοστάσιό του, εξαιρετικό δείγμα επτανησιακής αρχιτεκτονικής, καμωμένο το 1912.α

Και η **Λευκάδα** σώθηκε από τη φονική πανώλη χάρη στην παρέμβαση του Αγίου Βησσαρίωνος, όταν γιά ένάμιση όλόκληρο χρόνο, **από τόν Ιανουάριο τού 1743 μέχρι τόν Ιούνιο 1744**, τό θανατικό θέριζε τούς αδύναμους νά αντιδράσουν κατοίκους τού νησιού. ε βάση διάφορα στοιχεία 1.800 κάτοικοι αφανίσθηκαν από την «πανούκλα». Επίσης Ενετική φρουρά αποδεκατίσθηκε. Το ίδιο και ολόκληροι οικισμοί, όπως τα Κολυβάτα του ορεινού χωριού Αλέξανδρος.

Τον Αύγουστο του **1743 μ.Χ.**, ο ιερομόναχος Ματθαίος μετέφερε στη Λευκάδα από την **Ιερά Μονή Δουσίκου**, κοντά στα Τρίκαλα, την τιμία κάρα του Αγίου Βησσαρίωνος, Αρχιεπισκόπου Λαρίσης . Με τη βοήθεια του Αγίου οι Λευκαδίτες σώθηκαν από τη φοβερή ασθένεια. Ανήγειραν μάλιστα ναό προς τιμήν του στο χώρο όπου είχε στηθεί προηγουμένως το λοιμοκαθαρτήριο και τον παρεχώρησαν ως μετόχι στη μονή Δουσίκου. Η περιοχή εκείνη μέχρι σήμερα ονομάζεται «Αγία Κάρα».

Ένας Λευκαδίτης, ο Δημ. Πετριτσόπουλος, γραφεί σχετικά στον αδελφό του, πού βρισκόταν στην Ιταλία: "...Διό, ώς προς τους έπιΖωντας δέν απομένει έλπίς σωτηρίας, εκτός και αν ή Παναγία Παρθένος μαλάξη υπέρ ήμων τήν δικαιοτάτην όργήν τον υίον της. Ύπό τό πνενμα τοντο δέονται πάντες μετά πικρων δακρύων, πολλοί δέ μετά δακρύων αίματος. Φαίνεται, όμως, ότι ή Παναγία είσήκουσε των δεήσεων των πιστων καί ευλαβών, διότι ένέπνευσεν είς τάς Αρχάς νά έπιτρέψουν τήν έκ Λευκάδος διέλευσιν τον περιωνύμου λειψάνου τής κάρας τον Αγίου Βησαρίωνος τον θαυματουργον, τον μεγάλου έκείνου Αγίου, όστις καθημερινως τελεί τοσαντα θαύματα καί όστις διά τής διαβάσεώς του έκ των πανωλοβλήτων χωρων αποδιώκει τό κακόν, των προσβεβλημένων ανακτώντων αμέσως τήν προτέραν ευεξίαν. Ένεκα τούτου φαντάσθητι οπόση είναι ή πίστις καί ή έλπίς πάντων ήμων, αγωνιόντων νά ϊδωμεν αποκαθισταμένην τήν υγείαν. Χθές αί πληροφορίαι έβεβαίουν ότι ή αγία κάρα εφθασεν είς ΠρέβεΖαν καί σήμερον αναμένεται έντανθα μετ' αφάτου ανυπομονησίας καί χαράς των κατοίκων.

Στο Μοναστήρι του Αγίου στην Πύλη φυλάσσεται η θαυματουργή κάρα του Αγίου

Σε υψόμετρο 750 μ. στις πλαγιές του **Κόζιακα**, η **Ιερά Μονή Δούσικου** επανιδρύθηκε μεταξύ **1527 – 1535** από τον Άγιο Βησσαρίωνα, αρχιεπίσκοπο Λαρίσης, όταν ο άγιος ήταν έξαρχος Σταγών.

Στη θέση της εκκλησίας, που έχτισε ο Άγιος Βησσαρίων με τη βοήθεια του αδελφού του Ιγνατίου, οικοδομήθηκε εκ βάθρων στα **1557** το σημερινό καθολικό της μονής από τον μητροπολίτη Λαρίσης Νεόφυτο Β' και τους επισκόπους

Δημητριάδος Ιωσήφ, Λιτζάς Λουκά και Φαναρίου Μαρτύριο (όπως μαρτυρά η κτιτορική επιγραφή).

Το καθολικό, που τιμάται στο όνομα της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, ακολουθεί τον αγιορείτικο τύπο του σταυροειδούς τετρακιόνιου, με δύο (σήμερα) τρούλους και κόγχες στην βόρεια και νότια πλευρά του. Η αγιογράφηση του έγινε από τον Κωνσταντινουπολίτη ζωγράφο Τζώρτζη. Το ξυλόγλυπτο τέμπλο είναι μεταγενέστερο, του 1813. Το άλλοτε πλούσιο μοναστήρι με τα 365 κελιά και την πλούσια βιβλιοθήκη, που αναδείχθηκε σε πνευματικό κέντρο του νεότερου ελληνισμού, λειτουργεί σήμερα με λίγους μοναχούς που φυλάσσουν τα κειμήλια του. Ανάμεσα σ' αυτά είναι και η κάρα, η διαθήκη με την ιδιόχειρη υπογραφή, το ραβδί και τα άμφια του Αγίου Βησσαρίωνα.

Η συγκεκριμένη Μονή υπήρξε "κιβωτός" της Εθνικής Αντίστασης. Εκεί στεγάστηκαν τα πρώτα αντάρτικα τμήματα της Δυτ. Θεσσαλίας. Στο Μοναστήρι αυτό ήταν και το περίφημο χειρόγραφο ευαγγέλιο με την υπογραφή του Κων/νου Πορφυρογέννητου, το οποίο ύστερα από αρκετές περιπέτειες και κλοπές, βρέθηκε και βρίσκεται φυλασσόμενο στο μουσείο της Ι.Μ. Βαρλαάμ Μετεώρων.

Στα **1823** το μοναστήρι καταστράφηκε και οι 2000 τόμοι της βιβλιοθήκης του κάηκαν από τους Αλβανούς του Σ. Κόρτζια. Στα 1943 το μοναστήρι έπαθε νέες καταστροφές από πυρκαγιά.

Οι τοιχογραφίες του Καθολικού της Μονής Δούσικου (1557) είναι έργο ενός Κρητικού ζωγράφου, του **Ζώρζη**, ο οποίος υπήρξε, πιθανότατα, μαθητής του Θεοφάνη στο 'Αγιον Όρος. Ο Ζώρζης, όπως τουλάχιστον φαίνεται από τη μελέτη των τοιχογραφιών του Καθολικού της Μονής Διονυσίου, που πρόσφατα έχουν συντηρηθεί, ακολουθεί πιστά εικονιστικούς τύπους και καλλιτεχνικούς τρόπους του Θεοφάνη, χωρίς όμως την ποιότητα του πρωτοτύπου, καθώς η ζωγραφική του είναι σχηματικότερη και γραμμικότερη, ενώ σε εκφραστικό επίπεδο τα πρόσωπα δείχνουν ανήσυχα, χωρίς τη γαλήνια πνευματικότητα που είναι διάχυτη στη ζωγραφική του Θεοφάνη.

Στη Μονή φυλάσεται η **Κάρα** και η σιαγόνα του Αγίου, ενώ απότμημα του **Ιερού Λειψάνου** του βρίσκεται στη **Μονή Προυσού Ευρυτανίας** .

Ο βίος του Αγίου Βησσαρίωνος

Ο Άγιος Βησσαρίων γεννήθηκε στην **Πόρτα Παναγιά Τρικάλων το 1490 μ.Χ**., λίγα χρόνια μετά την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως από τους Τούρκους. Αν και οι συνθήκες ήταν πολύ δύσκολες, γαλουχήθηκε και ανατράφηκε από τους ευλαβείς γονείς του με τα ιερά νάματα της αγίας πίστεώς μας και τα ιδεώδη του Γένους

μας σε ένα γεμάτο θεοσέβεια οικογενειακό περιβάλλον.

Από την νεανική του ηλικία διακρινόταν για την ευφυΐα και τη σύνεσή του αλλά και για την ευθύτητα του χαρακτήρος του, την αγνότητα και σωφροσύνη του, την ταπεινοφροσύνη και την βαθειά πίστη του, την απέραντη αγάπη του.

Από πολύ μικρός εκδήλωσε την κλίση του προς τον μοναχισμό. Σε ηλικία μόλις 10 ετών έγινε υποταχτικός (καλογεροπαίδι) στον μητροπολίτη Λαρίσης Μάρκο, που τον χειροτόνησε διάκονο και πρεσβύτερο. Το έτος 1517 μ.Χ. εκλέγεται επίσκοπος Ελασσώνος και το 1521 μ.Χ. αναλαμβάνει την διοίκηση της επισκοπής Σταγών. Το Μάρτιο του 1527 μ.Χ. αναβιβάζεται στον θρόνο της Μητροπόλεως Λαρίσης, κατέχοντας παράλληλα, μέχρι τον Αύγουστο 1529 μ.Χ., ως «τοποτηρητής», και την επισκοπή Σταγών, και ακτινοβολεί με την αγιότητα της ζωής του και την καταπληκτική αγαθοεργό δράση του, ενώ συγχρόνως υπομένει με θαυμαστή ανεξικακία συκοφαντίες και σκληρές δοκιμασίες στις οποίες έλαμψε «ὡς χρυσὸς ἐν χωνευτηρίῳ».

Ο Άγιος Βησσαρίων ως ιεράρχης επιτέλεσε γενικότερα σημαντικότατο έργο, ποιμαντικό, κοινωνικό, φιλανθρωπικό. Έτσι κέρδισε τις ψυχές των χριστιανών και αναδείχτηκε μεγάλη θρησκευτική και κοινωνική προσωπικότητα. Συγκεκριμένα εξαγόρασε και απελευθέρωσε πολλούς αιχμαλώτους, επίσης έδειξε ιδιαίτερη φροντίδα για την προστασία και ανακούφιση φτωχών, γυμνών και πεινασμένων.

Ο Άγιος Βησσαρίων, παρά τους χαλεπούς χρόνους της εποχής του, αποδείχτηκε και ένας πολύδραστος «υπουργός κοινωνικών έργων». Με προσωπική του επίβλεψη και πρωτοβουλία χρηματοδότησε και κατασκεύασε μια μεγάλη σειρά από πολύτιμα και δύσκολα κοινωφελή έργα, όπως εκκλησίες, δρόμους και κυρίως γεφύρια, μία ακόμη μαρτυρία της ανεκτίμητης κοινωνικής προσφοράς της εκκλησίας μας σε κάθε εποχή και τόπο.

Για την εξοικονόμηση των αναγκαίων χρημάτων ο Άγιός μας έκανε πολλά και μακρινά ταξίδια, μέχρι τα Βαλκάνια, την Ουγγαρία και Τσεχοσλοβακία. Ως γεφυροποιός εμπνεύστηκε αρκετά γεφύρια: στον Πορταϊκό ποταμό της ιδιαίτερης πατρίδας του Πόρτας Παναγιάς, στη Σαρακίνα της Καλαμπάκας, Πηνειός ποταμός (και με τα δύο επικοινωνεί η πεδινή Θεσσαλία με την ορεινή),τη γέφυρα Κοράκου στον Αχελώο (που συνδέει Θεσσαλία με Ήπειρο), το πρώτο γιοφύρι της Πλάκας (που ενώνει Τζουμέρκα με Άρτα και Γιάννενα).

Για την ψυχική γαλήνη έκτισε στον Κόζιακα την μονή του Σωτήρος των Μεγάλων Πυλών (Δουσίκου), μεταξύ των ετών 1527 – 1534/35 μ.Χ., και στα ερείπια παλιάς ομώνυμης.

Η εν λόγω μονή ανεγέρθηκε πάλι εκ βάθρων από τον ανεψιό του Αγίου Βησσαρίωνος και νέο κτήτορα Νεόφυτο Β΄ Λαρίσης κατά την περίοδο 1550 – 1552/57 μ.Χ., τοιχογραφήθηκε δε από τον δεξιοτέχνη ζωγράφο Τζιόρτζη (1557 μ.Χ.) και διατηρείται μέχρι σήμερα σε άριστη κατάσταση.

Έγραψε τρεις διαθήκες και καθιέρωσε το άβατο της μονής Δουσίκου για τις γυναίκες, που τηρείται μέχρι σήμερα με μεγάλη ευλάβεια.